

Fra en tale af folketingsmand Nikolaj Rosing
i Det grønlandske Selskab den 11. november 1965
i anledning af nyt skolelovsforslag

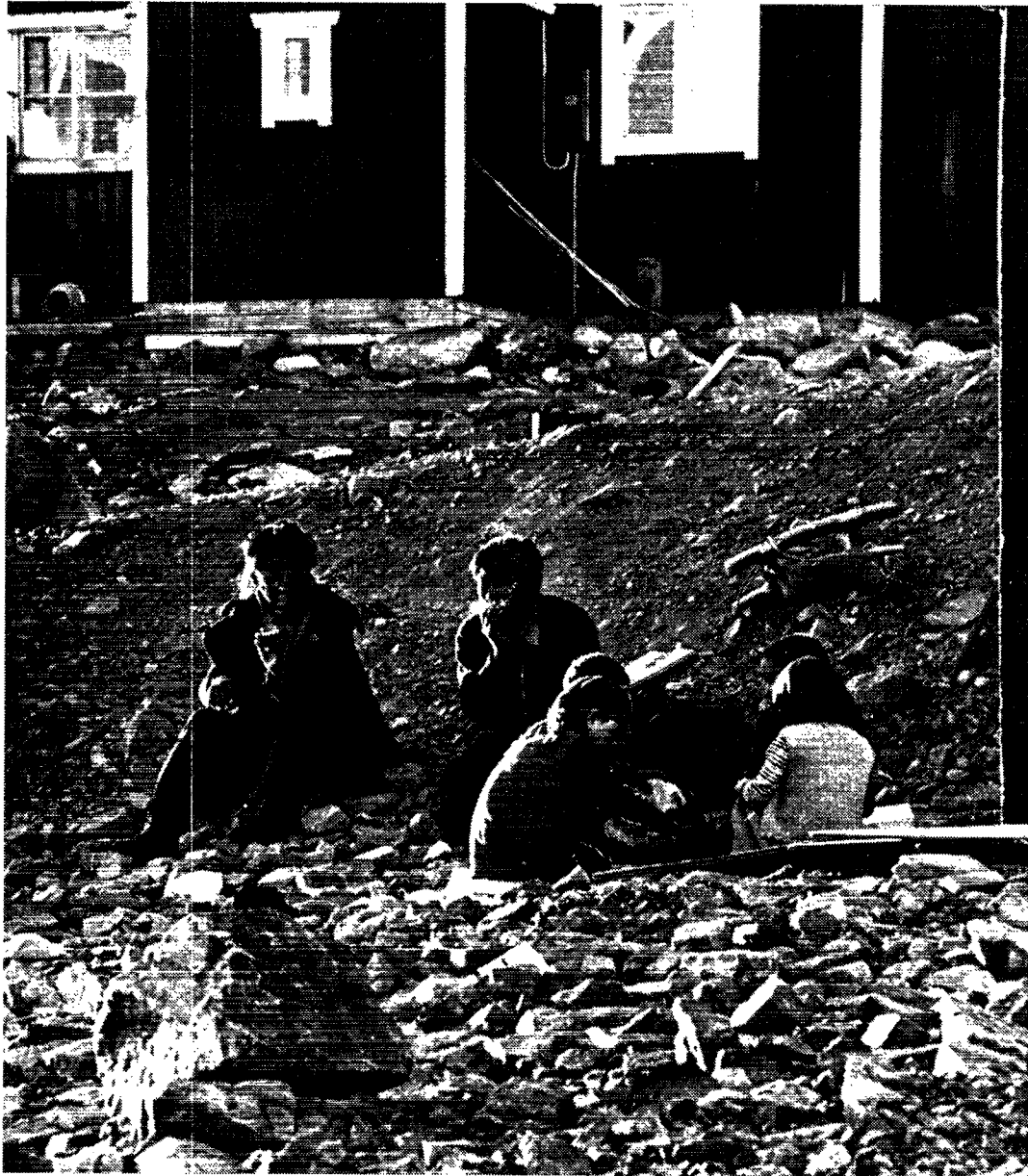
Tidsskriftet Grønland 1966

Grønlandsk, som er en af grenene af det eskimoiske sprog, er det mest moderne sprog blandt eskimostammerne, det sprog, som gennem tiderne har udviklet sig i livets omskiftelser, og som i mange århundreder har dækket hele den isolerede grønlandske begrebsverden indtil den tid, da det mødte de andre folk med andre sprog. Under den første tid, i Grønlands missions- og kolonisationsperiode, var der sikkert ikke for grønlænderne noget sprogproblem, det var der snarere for dem, der ville virke som missionærer og handelsmænd. Det var jo nødvendigt, at de lærte landets sprog for at kunne blive forstået.

Men efterhånden som grønlænderne blev mere fortrolige med det folk, der var kommet et andet sted fra og havde fået lærdom af disse, fik situationen en anden retning. Man indsatte dansk som fag på et af to seminarier for mere end 100 år siden. (Det skulle man have udvidet efterhånden, navnlig fra dette århundredes begyndelse, hvis man ikke havde, som det udtrykkes, „ventet grønlændernes eget ønske om at lære dansk“). Medens tiden gik, og grønlændernes ud-

dannelse så småt skred fremad, ville efterhånden flere og flere grønlandske familier have, at deres børn blev undervist i dette fremmedsprog. Læser vi Atua-gagdliutit fra 30'erne, kan vi ikke undgå at konstatere denne tendens i spørgsmålet. Grønlænderne, også dem, der boede ude på udstederne, ønskede dette. Denne i begyndelsen svage tendens, som med tiden tegnede sig stærkere og stærkere, var indledningen og en af årsagerne til, at det grønlandske sprog kom i mindre vægt i folkets tankegang.

Det er ikke første gang i disse år, at spørgsmålet om det grønlandske sprog bliver offentligt diskuteret mellem interesserede og skolefolk, mellem grønlændere og danske embedsmænd, der har med grønlandsarbejdet at gøre. Spørgsmålet har tidligere været rejst i forbindelse med ønsket om indførelse af det danske sprog i skolerne, selv om enkelte fremstående grønlændere i sin tid har givet udtryk for, at spørgsmålet om det grønlandske sprogs fremtid var grønlændernes egen sag, er det mig lige så vigtigt at fremhæve, at dette teoretisk og praktisk også er skolens sag. Det kan

*»Grønlænderne, også dem, der boede ude på udstedene, ønskede, at deres børn blev undervist i dansk. ... Grønland er nu et to-sproget land, og det vil det være for de kommende generationer.«
Fot.: Ole Jørgensen. Scoresbysund 1977.*

ikke bortforklares ved, at en ny tid i almindelighed og grønlændernes fremtid i særdeleshed har krav på en helt anden vurdering af dette sproglige spørgsmål.

Det må siges fra vor side, at vi både ønsker og er indforstået med en strukturændring i den grønlandske skole, ikke mindst i bestræbelserne på at intensivere

danskundervisningen i Grønland. I ønsket om at have lige så god uddannelse for grønlandere som for andre danske må dansk jo have en høj prioritet i vore skoler, men det grønlandske sprog, som nødvendigvis må rykke ned som fag, har også krav på særligt hensyn fra skolens side, bl. a. hvad dette angår at skaffe velkvalificerede lærere og de til faget nødvendige moderne hjælpemidler, lærebøger. Kræver vi mere end dette, vil jeg tro, at vi kommer til at modarbejde det, vi selv ønsker realiseret, og den udvikling, som vi selv gennem vore politiske repræsentanter har fremsat ønsker om.

Lad mig så til slut opstille de få muligheder, som vi i øjeblikket har til effektivisering af grønlandsundervisningen i vore skoler:

1. Udgivelse og udarbejdelse af grønlandske lærebøger bør overvåges nøje og fremskyndes af skolevæsenets ledelse i højere grad end hidtil. Det ville i denne forbindelse være ønskeligt, at skolevæsenet så vidt det er gørligt giver lettelser i lærebogsforfatteres arbejdsbyrde eventuelt ved reduktion af deres timetal eller fritage dem i andre arbejder i skolen eller måske ved bevilling af orlov.

2. Af hensyn hertil må man sørge for fremskyndelse af afgørelsen af, hvilket retskrivningssystem, der skal gælde i den kommende tid.

3. Etablering af permanente kurser for grønlandske lærere i faget grønlandsk a) i Grønland b) i Danmark. For det sidstes vedkommende tænkes på de grønlandske lærere, der har taget lærereksa-

men her i Danmark og forbliver her, og vore seminarister på danske seminarier, som agter at komme tilbage til Grønland. Det skal være korte kurser eller en række forelæsninger om sprogets opbygning og eskimoiske dialekter. Her har vi jo professorat i disse discipliner.

4. Vi kan ikke fremskaffe flere grønlandske lærere før engang efter 1968, men i Danmark opholder sig nogle, og derfor er en eventuel nærmere undersøgelse af deres lønmæssige problemer ønskelig, så denne barriere ikke længere skal være hindrende for, at de vender tilbage til det grønlandske skolevæsen, hvor vi, som det vil forstås, har hårdt brug for dem.

Sluttelig vil jeg sige, at det er min overbevisning – ligesom det også er bevist blandt Alaska-eskimoerne, som udelukkende er undervist på engelsk, men som dog bevarer deres oprindelige sprog – at det grønlandske sprog aldrig vil forsvinde; et „hjertesprog“ kan jo ikke dø. Grønland er nu et to-sproget land, og det vil det være for de kommende generationer. En grønlander, der er perfekt i dansk, og som samtidig har en god skolemæssig uddannelse i grønlandsk, er og vil være, hvad det grønlandske samfund er bedst tjent med. Dette kan ikke bestrides, derfor er vi grønlandske lærere og det grønlandske skolevæsen ansvarlige for den nuværende og de kommende generationer i spørgsmålet om den rette pleje og omsorg af vort modersmål, det er et krav til os.